

protestantse
gemeente aalten

Rapport adviesgroep gebouwen

december 2013

Inhoud

1.	Opdracht	p. 2
2.	Samenstelling adviesgroep	p. 2
3.	Werkwijze	p. 2
4.	Inventarisatie per gebouw	p. 3
5.	Getalsmatige beoordeling	p. 10
6.	Visie en wensen predikanten	p. 12
7.	Kerk van de toekomst	p. 13
8.	Aanbevelingen	p. 14
9.	Lijst met bijlagen	p. 16

1. Opdracht

- Maak een inventarisatie van het huidige gebruik van alle drie de kerkgebouwen en voorzie dit van concrete cijfers.
- Doe dit aan de hand van de karakterisering zoals de commissie TPGA schreef (blz. 2 van het rapport) onder het motto “Wat voor kerk zijn we en willen we zijn in de toekomst”. De commissie deed dat aan de hand van het beleidsplan “Inspiratie en betrokkenheid”.
- Inventariseer wensen voor nu en in de toekomst (in overleg met alle gebruikers).

2. Samenstelling adviesgroep

Gerard Aalbers, Henk ter Beest, Johan van Eerden, Geert Klein Entink (vz), Klaas de Lange, Herbert Nijland, Annemieke Pleit, René Veerbeek, Henk Westerveld.
Gerhard ter Horst heeft om gezondheidsredenen niet kunnen deelnemen.

3. Werkwijze

- Delegaties van de adviesgroep hebben na gesprekken met de koster van elk kerkgebouw een eerste inventarisatie gemaakt.
- De volledige adviesgroep heeft alle drie kerkgebouwen en Elim bezocht om de inventarisatie aan te scherpen en diverse aspecten te ‘scoren’, waarbij zowel de huidige situatie als de mogelijkheden tot aanpassing in beeld zijn gebracht.
- De adviesgroep heeft alle predikanten gevraagd om te formuleren wat zij belangrijk vinden m.b.t. het voorgaan in een kerkgebouw en het gemeentewerk.
- De adviesgroep heeft de verzamelde gegevens en formuleringen diverse keren besproken en aangepast om tot dit rapport te komen.

4. Inventarisatie

Oosterkerk

A. Kwalitatieve en kwantitatieve gegevens

Ligging

- De Oosterkerk ligt in het oostelijke deel van de kerngemeente en is te bereiken via de Oosterkerkstraat.

Bereikbaarheid

- De kerk is goed te bereiken door voetgangers, fietsers en automobilisten.

Parkeermogelijkheden

- Bij de kerk zelf zijn ongeveer 40/45 parkeerplaatsen en op de zondagmorgen/avond kunnen de auto's ook in de Oosterkerkstraat aan één zijde van de weg geparkeerd worden. De Oosterkerkstraat vormt een onderdeel van de ring rond het centrum. Als er veel overig verkeer is, kan het parkeren hier voor problemen zorgen.
- Voor fietsen zijn aan weerszijden van de kerk fietsenrekken.

Kerkzaal

- zitplaatsen: 900 middels vaste banken (750 beneden en 150 boven).
- muzikale ondersteuning: 1 orgel en 1 piano. Het orgel wordt dit jaar gerestaureerd.
- ruimte voor koor/orkest: vóór in de kerk kan ruimte worden gecreëerd voor ruim 40 musici/koorleden.
- multimedia: geluidsinstallatie en er is ruimte gecreëerd voor het beamteam zodat teksten op de schermen geprojecteerd kunnen worden. Diensten kunnen ook gevolgd worden via kerkbeeld.
- verlichting: is goed.
- toegankelijkheid: De kerkzaal is goed toegankelijk middels vier ingangen, waarvan twee met trapreden.
- overige faciliteiten: ringleiding, wifi.
- bijzonderheid: Het historische glas-in-loodraam.

Bijruimten beneden

- kelder
Hier staat de cv-ketel en is er mogelijkheid om wat spullen te bewaren.
- Kleine zaal die gebruik kan worden voor bijeenkomsten tot maximaal 25 personen.
- keuken
De keuken is functioneel met kastjes, vaatwasser en een kluis. In de kluis liggen de benodigdheden t.b.v. het avondmaal.
- heren- en damestoilet
Voor mindervaliden is er geen aparte toiletruimte aanwezig. Rolstoelgebruikers kunnen van het damestoilet gebruik maken, maar moeten dan de kerk aan de straatzijde verlaten en buitenom het toilet bereiken. Binnendoor is niet mogelijk i.v.m. een verhoging.
- Voor ontmoeting/koffiedrinken is nauwelijks ruimte.

Bijruimten boven

- kleine ruimte
Een kleine ruimte geschikt voor opvang van kinderen (baby's), beperkt aantal 5 tot 7 kinderen.
- kleine zaal
De zaal is geschikt voor vergaderingen tot ongeveer 20/25 personen. Deze ruimte doet nu dienst als opvang voor de kindernevendienst.
- Via de bovenzijde kan men het orgel bereiken. De organist heeft geen direct zicht op hetgeen in de kerk gebeurt. Hij is afhankelijk van een monitor vanwaar zicht is op hetgeen zich beneden afspeelt.

Comfort

Het zitcomfort van de banken is redelijk.

Nadeel is dat men van boven alleen de predikant op de preekstoel kan zien, maar geen zicht heeft op het liturgisch centrum en de rest van de kerk.

Zoals reeds vermeld is er geen aparte toiletruimte voor rolstoelgebruikers. Voor mindervaliden is de kerk aan de straatzijde te bereiken, maar toiletbezoek is lastig omdat er buitenom naar de achterzijde gegaan moet worden.

De verlichting in de kerk is van voldoende omvang, specifieke verlichting t.b.v. uitvoeringen zijn gemakkelijk (mobiel) te plaatsen.

In de kerk zijn vaste microfoons en mobiele microfoons aanwezig. De akoestiek is goed.

In de kerkzaal is een beamer aanwezig met schermen die vanaf vrijwel alle zitplaatsen goed zichtbaar zijn. Via kerkbeeld is het mogelijk om de kerkdienst ook thuis visueel te zien, opname apparatuur is hiervoor aanwezig.

Flexibiliteit

De flexibiliteit van het gebouw is beperkt. De ruimte in de kerkzaal is groot, maar door de vaste banken die i.v.m. het verwarmingssysteem moeilijk verwijderd kunnen worden, zijn er weinig mogelijkheden.

Vóór in de kerk kan ruimte worden gemaakt voor koren/muziekkorpsen van zo'n 40 personen.

Voor grotere gezelschappen is er onvoldoende ruimte.

Cultuurhistorische en architectonische waarde

De Oosterkerk is een zgn. kruiskerk die dateert uit 1913 en komend jaar dus 100 jaar in gebruik is. In 1931 is de galerij aangebouwd om meer zitplaatsen te creëren.

Tegen de linkerzijgevel van de consistorie bevindt zich een moderne éénlaags aanbouw onder een plat dak die niet onder de bescherming (monument) valt.

De Oosterkerk heeft zowel neo-renaïssancistische als berlagiaanse invloeden.

De verdieping heeft een groot drielicht venster onderling gescheiden door stijlen, waarvan het middelste venster hoger en breder is en een bakstenen tracering heeft. Hierin bevindt zich een gebrandschilderd gedenkbeeld uit 1946 ontworpen door Marius Richter met de tekst: "Uit dankbaarheid voor hulp in oorlogstijd"

In 1941 werd het nieuwe Friedrichsorgel geplaatst dat afkomstig is uit de Zuiderkerk van Amsterdam. Dit is in 2013 gerestaureerd.

B. Eventuele andere gebruiksmogelijkheden

- Concerten/musicals/toneelstukken

Bij de kansel kan een podium worden geplaatst en er kan ruimte worden gecreëerd voor een gezelschap tot 40 personen. Voor grotere evenementen is de kerk met de huidige opstelling van de vaste banken niet geschikt.

- Vergaderingen

Er zijn twee ruimten (één beneden en één boven) waar 20 tot 25 mensen kunnen vergaderen.

- De kerk kan gebruikt worden voor huwelijken en uitvaarten. Dit gebeurt ook af en toe.
- Verhuur aan anderen: De Christelijk Gereformeerde kerk huurt de kerk eens per jaar voor een bijzondere dienst waar zij zelf in de eigen kerk te weinig plek voor hebben.

C. Mogelijkheden tot aanpassing

- toiletruimte: Het zou mogelijk zijn om de toiletruimte, het hoogteverschil en de tussendeur aan te passen zodat rolstoelgebruikers vanuit de kerkzaal binnendoor het toilet kunnen bereiken.
- parkeerruimte: Het aantal parkeerplaatsen is beperkt. Er is geen mogelijkheid tot uitbreiding.
- ontmoetingsruimte: Voor koffie drinken / ontmoeting na de dienst zijn de bijruimten te klein. Hiervoor is geen oplossing te bieden.
- kerkzaal: Door de vaste banken in de hele kerkzaal, zijn er momenteel weinig mogelijkheden, hoewel de ruimte wel groot is. Er zijn alleen meer mogelijkheden te creëren door verwijdering van banken, wat niet eenvoudig is.

Voor het overige zijn er weinig mogelijkheden tot aanpassing.

De adviesgroep ontving een plan tot herinrichting van de Oosterkerk van de heer Wevers. Dit ingekomen stuk is als bijlage toegevoegd.

D. Mogelijkheden voor efficiënter gebruik

De huidige inrichting van de kerk biedt weinig mogelijkheden voor ander gebruik dan voor kerkdiensten, (orgel)concerten of bijv. lezingen. Aanpassing is niet eenvoudig te realiseren en zal forse kosten met zich meebrengen.

Oude Helenakerk en Elim

A. Kwalitatieve en kwantitatieve gegevens

Ligging

- De kerk is centraal in het dorp gelegen aan de Markt. Het is een beeldbepalend en uniek goed onderhouden gebouw. Het is een rijksmonument.

Bereikbaarheid

- Voor voetgangers en fietsers is de kerk goed bereikbaar.
De kerk is door het één-richtingsverkeer voor auto's wat minder goed bereikbaar. Voor bezoekers uit andere plaatsen kan dit een probleem zijn door de slechte bewegwijzering.

Parkeermogelijkheden

- In de directe omgeving zijn weinig parkeerplaatsen en er zijn slechts enkele parkeerplaatsen voor mindervaliden. Meer parkeerplaatsen zijn op redelijke afstand van de kerk beschikbaar.
- Fietsen moeten rondom de kerk tegen de muur geplaatst worden of tegen de muur aan de zijde van Elim. Er zijn geen fietsenstallingen aanwezig.

Kerkzaal

- zitplaatsen: 750, waarvan 675 middels vaste banken en 75 middels stoelen op het koorgedeelte.
- muzikale ondersteuning: 3 orgels en 1 piano.
- geluid: goede geluidsvoorziening en goede akoestiek.
- ruimte voor koor/orkest: Rond de preekstoel is hiervoor onvoldoende ruimte. Ruimte is er wel op het koorgedeelte. Nadeel is dat een deel van de kerkgangers met de rug naar het koordeel zit.
- verlichting: d.m.v. kroonluchters. Er komt weinig daglicht de kerk binnen.
- multimedia: geluidsinstallatie, ringleiding en kerkbeeld. Aan installeren van wifi en beamer wordt gewerkt.
- toegankelijkheid: De kerk heeft drie ingangen. Door de hoogteverschillen moeten bij twee van de drie ingangen trappen worden beklommen. Mindervaliden kunnen daardoor alleen de ingang aan de Marktzijde gebruiken. Voor hen kan de ongelijkheid van de vloer lastig zijn. Door de pilaren is het liturgisch centrum niet vanaf alle plekken goed te zien.
- bijzonderheid: De historische muur- en gewelfschilderingen en het Blankorgel.

Bijruimten /Elim

- De Oude Helenakerk heeft naast een kleine consistorie geen bijruimten. Ook is er geen toiletvoorziening aanwezig. Hiervoor dient men naar het nabij gelegen Elim te gaan, evenals voor de kindernevendiensten.
- Elim is enkele jaren geleden grondig gerenoveerd en is ruim en doelmatig ingericht met 1 grote zaal met podium en vier vergaderruimtes waarvan er 3 boven zijn (voor resp. 20, 25 en 30 personen) en een beneden (12 personen). Er is een lift aanwezig. Toiletvoorzieningen zijn beneden en boven aanwezig. Ook zijn er keukens beneden en boven. Het gebouw is geschikt voor diverse doeleinden. De grote zaal heeft een capaciteit van 150 personen. Gebruik van beamers is mogelijk. Er is goed nagedacht hoe Elim optimaal te gebruiken, er zijn meerdere vergaderingen tegelijk mogelijk. Intern straalt het gebouw een goede sfeer uit. Extern heeft het gebouw geen uitstraling als kerkelijk centrum en is er geen bewegwijzering naar het gebouw toe. Evenals voor de Helenakerk geldt dat er voor Elim weinig parkeerruimte in de directe omgeving is. De entree voor rolstoelgebruikers en mindervaliden is wel goed. Zij kunnen voor de ingang van Elim worden afgezet.
- Overige faciliteiten: ringleiding en wifi.

Comfort

- Ondanks de aanpassing die een aantal jaren geleden heeft plaatsgevonden, zijn de banken weinig comfortabel om op te zitten. Het zitcomfort is beter op het (beperkte aantal) stoelen dat op het koorgedeelte staat.
- Het geluid is goed en de akoestiek is prima.
- Voor rolstoelgebruikers en mindervaliden is de Helenakerk wat onvriendelijk. In de kerk is sprake van hoogteverschillen, de vloer loopt wat af vanaf de Markt en de vloer vertoont ongelijkheden op enkele plekken.

Flexibiliteit

De flexibiliteit is door de huidige vaste banken beperkt.

Er is weinig ruimte rond het liturgisch centrum.

Op het koorgedeelte zijn losstaande stoelen geplaatst. Daar is een mogelijkheid om een koor of muziekgroep te plaatsen. Nadeel is dat een deel van het publiek dan met de rug naar het koor zit.

De stoelen zijn eenvoudig te verwijderen.

Cultuurhistorische en architectonische waarde

De Oude Helenakerk is een beschermd rijksmonument. Het is het gezicht van het centrum van het dorp Aalten. De kerk dateert uit de vijftiende/zestiende eeuw. De toren dateert uit de elfde of twaalfde eeuw. De kerk is een pseudobasiliek, gewijd aan de heilige Helena.

Er zijn historische muur- en gewelfschilderingen blootgelegd. De preekstoel dateert uit 1764. De beeldhouwde zuil met lelie en bladmotieven is waarschijnlijk ouder.

Het oorspronkelijke orgel is verloren gegaan. Het huidige orgel is gebouwd door de beroemde orgelbouwers Blank en Zn.

B. Eventuele andere gebruiksmogelijkheden

- De akoestiek wordt alom geroemd. Om die reden is het gebouw zeer geschikt voor concerten. Door de huidige opstelling van de banken is het echter matig geschikt voor het publiek.
- Het gebouw zou gebruikt kunnen worden voor bijv. tentoonstellingen en officiële gelegenheden van de gemeente Aalten. Gezien de centrale ligging, bij het gemeentehuis en bijv. ook het museum, zijn er wellicht mogelijkheden om het kerkgebouw meer een functie te geven voor algemeen maatschappelijk belang.
- Voor Elim kan er wellicht beperkte (lichte?) horeca mogelijk worden gemaakt voor bijv.
  - kleine feestjes / verjaardagen
  - drankjes schenken bij externe verhuur
  - samenwerking met een cateringbedrijf

C. Mogelijkheden tot aanpassing

Het is uiteraard mogelijk om alle banken te verwijderen en een geheel nieuwe inrichting aan te brengen om meer flexibiliteit te creëren. Daarbij zou wel moeten worden bekeken in hoeverre dat de 'geest' van het gebouw geweld aandoet.

Het geconstateerde nadeel van de hoogteverschillen om de kerk en het gebrek aan parkeerplaatsen in de directe omgeving worden hierdoor uiteraard niet opgelost. De vloer in de kerk zou wel geëgaliseerd kunnen worden. Een beperkt intern hoogteverschil blijft, maar daarvoor zijn wel oplossingen te bedenken.

Voor de Helenakerk zijn al twee plannen tot herinrichting gemaakt die bij een eventuele aanpassing zeker nader bestudeerd moeten worden.

- 1989: geringe aanpassing met stilteruimte, koffiehoeek en toilet (onder de orgelzolder).
- 2012: verwijderen banken en herinrichten met stoelen.

D. Mogelijkheden voor efficiënter gebruik

Een ander en efficiënter gebruik van de kerk achten wij alleen mogelijk als een ingrijpende wijziging in het interieur wordt aangebracht. (stoelen i.p.v. vaste banken)

Verder zijn alle voorzieningen (vergader ruimte, toiletten etc.) waar het kerkgebouw niet over beschikt, aangebracht in Elim. Dit is een logische keuze geweest, omdat het kerkgebouw zich daar niet eenvoudig voor leent. De Oude Helenakerk kan niet zonder Elim. Elim zou wel kunnen functioneren zonder het kerkgebouw.

Zuiderkerk

A. Kwalitatieve en kwantitatieve gegevens

Ligging

- De Zuiderkerk is gelegen aan de Ludgerstraat, vlakbij de centrumring. De ligging is goed en het perceel is ruim.

Bereikbaarheid

- De kerk is voor voetgangers, fietsers en automobilisten prima te bereiken.

Parkeermogelijkheden

- De parkeermogelijkheden zijn prima. Naast 3 invalidenparkeerplaatsen is er ruimte voor 75 auto's op het eigen perceel.
- Aan één zijde van de kerk zijn er ruime stallingsmogelijkheden voor fietsen.

Kerkzaal

- zitplaatsen: 650 middels vaste banken, met voldoende zitcomfort
- muzikale ondersteuning: 1 orgel en 1 piano
- geluid: Is na verbeteringen van 2012 nu goed. De kwaliteit blijft wel afhankelijk van de spreker en het nauwkeurig aanbrengen van microfoon en juist microfoongebruik. Met koren en muziekbands is gebruik van de zaaltechniek noodzakelijk. De zaal is daarvoor uitgerust.
- verlichting: d.m.v. spots is prima
- multimedia: geluidsinstallatie, ringleiding en beamers met vaste pc aanwezig; tevens bedraad netwerk/internetaansluiting
- toegankelijkheid: De kerkzaal is goed toegankelijk en ook voor mindervaliden is de toegankelijkheid voldoende. Voor het plaatsen van materieel op het podium is de toegang matig: doordat er geen directe toegang naar het podium is, moet er ver worden gesjouwd met spullen.
- bijzonderheid: Het feit dat de preekstoel verplaatsbaar is, waardoor er een groot podium gecreëerd kan worden.

Bijruimten

- hal
De hal biedt voldoende ruimte voor bijv. koffie drinken na de dienst. Voor pauzes bij evenementen/concerten met veel publiek is de hal klein. Extra ruimte kan dan wel worden gecreëerd door ook zaal 1 te gebruiken.
- 4 vergaderzalen
zaal 1 voor max. 80 personen (als er alleen stoelen in staan, geen tafels)
zaal 2 voor ca. 15 personen
zaal 3 voor ca. 25 personen
zaal 4 voor ca. 35 personen
- keuken
De keuken heeft voldoende capaciteit voor koffie- en theefaciliteiten inclusief snelvaatwasser. Er zijn geen horecavoorzieningen, maar wel faciliteiten zoals in een normale (woning)keuken, zoals een kookplaat, magnetron, koelkast, vriezer en een televisie. Er is geen horecavergunning.
- toiletten
Er zijn twee dubbele toiletgroepen, waarvan één groep oorspronkelijk en gedateerd is, maar wel functioneel. Bij optredens met veel publiek is de capaciteit in de pauze te klein.
- kerkelijk bureau
- archiefruimte
- bijruimten worden ook gebruikt in relatie met kerkelijk bureau (overleg / besprekingen / verdeling post en informatiematerialen, afhalen collectemunten, incl. toilet- en keukenvoorzieningen
- overige faciliteiten
Er is ringleiding in zaal 1 en 4 aanwezig en wifi in het gehele gebouw.
In één zaal is een klein orgel aanwezig.

Comfort

Het zitcomfort en de verlichting zijn goed. Het geluid is goed verbeterd en de projectie d.m.v. beamers is overal goed zichtbaar. Hal, kerkzaal en vergaderruimten zijn goed toegankelijk, ook voor mindervaliden. Er is een aangepast toilet en er zijn invalidenparkeerplaatsen nabij de ingang.

Flexibiliteit

De kerkzaal biedt goede mogelijkheden voor concerten, toneelstukken, musicals, lezingen met beamergebruik etc. doordat de preekstoel verplaatst kan worden en het liturgisch centrum m.b.t. losse onderdelen vergroot kan worden tot een vrij ruim podium. Nadeel is wel dat de kerkbanken gebout zijn aan de vloer. Indien noodzakelijk kunnen er enkele banken verwijderd worden, maar dit gaat ten koste van de kwaliteit van de banken en kost veel menskracht.

Er is een goede geluidsinstallatie en er zijn vaste beamers met pc aanwezig.

De zalen zijn niet geschikt voor regulier oefenen van koren en bands, vanwege geluidsoverlast naar andere ruimten.

Omdat de kerkzaal ruim is en op zich weinig obstakels heeft, zijn er veel mogelijkheden tot een flexibele inzet van de kerkzaal voor diverse doeleinden. Problemen zijn:

- de vaste banken die alleen met veel moeite verwijderd kunnen worden.
- het gebrek aan pauzeruimte als er veel publiek is
- de beperkte toiletcapaciteit bij grote evenementen
- het feit dat er geen directe toegang van buiten naar het podium is waardoor het binnenbrengen van spullen veel gesjouw tot gevolg heeft.

Cultuurhistorische en architectonische waarde

De kerk dateert uit 1963 en heeft geen bijzondere cultuurhistorische of architectonische waarde. Zowel in de kerkzaal als aan de buitenzijde is een schildering aangebracht.

B. Eventuele andere gebruiksmogelijkheden

- o concerten/toneelstukken/musicals
Hier zijn goede mogelijkheden voor na de onder C. genoemde aanpassing.
- o vergaderingen en andere bijeenkomsten
Er is, zeker overdag, nog voldoende ruimte voor meer vergaderingen/bijeenkomsten. Daarbij kan ook gedacht worden aan andere activiteiten zoals bijv. bijv. ontvangst van genodigden bij aanvang bruiloft en voltrekking van huwelijken. Zie ook de folder van de kerkrentmeesters.

C. Mogelijkheden tot aanpassing

- o Er zijn goede mogelijkheden om de hal flink uit te breiden door de huidige pui (enkel glas) met de entree te verplaatsen in de richting van de parkeerplaats. Dit kan gecombineerd worden met een extra toiletgroep en een rechtstreekse ingang naar de kerkzaal (podium).
- o Verder zouden één of twee zalen d.m.v. akoestische maatregelen aangepast kunnen worden als oefenruimte voor koren en bands.
- o Enige modernisering van de zalen (bijv. donker plafond vervangen) is wenselijk.
- o Ook zou het goed zijn om de ruimte voor de kinderen/kindernevendienst aantrekkelijker te maken.

D. Mogelijkheden voor efficiënter gebruik

Door de onder C. genoemde aanpassing zijn er meer mogelijkheden voor concerten etc.

Wellicht kan er beperkte (lichte?) horeca mogelijk worden gemaakt voor bijv.

- o kleine feestjes / verjaardagen
- o drankjes schenken bij externe verhuur
- o samenwerking met een cateringbedrijf

Dit zou zeker op vrijdag(avond) en zaterdag(avond) kunnen. Momenteel is de bezetting op deze dagen minimaal.

5. Getalsmatige beoordeling

De adviesgroep heeft geprobeerd de huidige situatie en de mogelijkheden tot aanpassing in één overzicht cijfermatig weer te geven.

Daartoe hebben alle leden van de adviesgroep aan diverse aspecten van de kerkgebouwen en de mogelijkheden tot aanpassing een score toegekend:

1 = slecht

2 = matig

3 = voldoende

4 = goed

De resulterende gemiddelde scores zijn op de volgende pagina weergegeven.

Alle aspecten die een 3,00 of hoger hebben, zijn dus door de adviesgroep als voldoende beoordeeld.

Deze scores zijn overigens alleen bedoeld om een indicatie te geven van de sterke en minder sterke punten van de gebouwen.

De cijfers zijn niet bedoeld om ermee te rekenen of om er zonder nadere weging besluiten op te baseren, want van zaken als bijv. het aantal parkeerplaatsen of de architectonische waarde kan niet zo maar een rekensom worden gemaakt.

	Helenakerk		Elim		Oosterkerk		Zuiderkerk	
	beoordeling huidige situatie	beoordeling mogelijkheden tot aanpassing	beoordeling huidige situatie	beoordeling mogelijkheden tot aanpassing	beoordeling huidige situatie	beoordeling mogelijkheden tot aanpassing	beoordeling huidige situatie	beoordeling mogelijkheden tot aanpassing
Ligging	3,89	--	3,44	--	3,00	--	3,44	--
Bereikbaarheid	2,44	--	2,22	--	2,89	--	3,67	--
Parkeermogelijkheden	1,67	1,00	1,67	1,33	2,00	1,25	3,78	
Bereikbaarheid mindervaliden	1,88	2,25	2,75	2,67	2,00	2,00	3,33	2,75
Kerkzaal	2,45	2,45	nvt	nvt	2,33	2,38	2,78	3,56
Ruimte liturgisch centrum	1,78	2,71	nvt	nvt	2,22	2,83	3,00	3,80
Ruimte voor muziek en toneel	1,78	2,71	nvt	nvt	2,00	2,83	3,00	3,67
Flexibiliteit inrichting	1,11	2,29	nvt	nvt	1,00	2,29	2,38	3,50
Geluid	3,56	3,00	3,50		3,25	3,00	3,33	3,33
Multimedia	1,33	2,60	2,75	3,00	3,00	3,00	3,33	
Comfort zitplaatsen	1,56	3,00	3,22		2,25	2,80	2,88	3,40
Ruimte voor ontmoeting	1,17	2,00	3,57		1,33	1,50	3,57	4,00
Ruimte voor muziek- en andere evenementen	1,75	3,00	3,63		1,43	2,25	3,38	4,00
Vergadermogelijkheden	1,00	1,50	4,00		1,71	1,57	3,50	3,60
Cultuurhistorische / architectonische waarde	3,78	--	1,33	--	3,13	--	1,33	--

6. Visie en wensen predikanten

Omdat de predikanten een bijzondere groep gebruikers van de kerkgebouwen vormen en zij wellicht andere aspecten zouden kunnen belichten dan de `gewone` kerkgangers, hebben wij de predikanten gevraagd om individueel kort te beschrijven

1. wat ervoor zorgt dat zij met plezier in een kerkgebouw kunnen voorgaan, kunnen werken met groepen of kunnen vergaderen
2. aan welke criteria wat hen betreft een kerkgebouw in de toekomst moet voldoen
3. hoe cultuurhistorische waarden moeten worden gewogen voor nu en de toekomst

Net zoals veel kerkgangers een verschillende beleving van verschillende kerkgebouwen hebben, geldt dat ook voor de predikanten. Hieronder een aantal aspecten die in elk geval werden genoemd door de predikanten.

1. Belangrijk om met plezier te kunnen voorgaan:

- een open, uitnodigende sfeer
- een ruimte die meewerkt aan het gevoel van verbondenheid en saamhorigheid
- niet te grote afstand tussen het liturgisch centrum en de gemeente
- een goede akoestiek en toegankelijkheid
- ruimte voor bijzondere diensten

2. Criteria voor de toekomst

- goede faciliteiten voor ontmoeting
- warmte en sfeer uitstralend
- flexibiliteit en mogelijkheden voor multifunctioneel en multimediaal gebruik
- openheid voor passanten en gelegenheid voor stilte
- duidelijk kiezen om bepaalde bijzondere diensten altijd in het gebouw te houden dat daarvoor het meest geschikt is
- vergaderruimten: groot genoeg om royaal te kunnen vergaderen, maar ook makkelijk geschikt te maken voor kleine groepen.

3. Cultuurhistorische waarden

De een hecht duidelijk meer waarde aan de cultuurhistorische en architectonische waarde van een gebouw dan de ander. Waar sommigen van mening zijn dat de verbondenheid ook te maken heeft met het besef dat in de ruimte waarin men samenkomt nog 'de wolk gebeden hangt van wie zijn voorgegaan', leggen anderen meer de nadruk op de mogelijkheden voor de toekomst.

Duidelijk is dat enerzijds de uitstraling van een gebouw en het besef van het staan in een traditie goed meegewogen moet worden, maar dat anderzijds een kerkgebouw geschikt moet zijn voor de geloofsgemeenschap die nu en in de toekomst bijeenkomt.

De meest wezenlijke opmerking om in gedachten te houden is misschien wel:

“Een gebouw is een plek van samenkomen en dat kan eigenlijk overal, want het gaat om de mensen.”

7. Kerk van de toekomst

De opdracht voor onze adviesgroep was om een inventarisatie te maken van de huidige gebouwen en de mogelijkheden te onderzoeken. Tijdens de bijeenkomsten van onze adviesgroep is ook veel gesproken over 'de kerk van de toekomst' en wat daarvoor met het oog op de kerkgebouwen nodig zou zijn. Daarnaast spraken we ook over het proces van sluiting van een kerkgebouw (of in de toekomst misschien wel twee). Enkele zaken uit deze discussies vonden we dermate waardevol dat we hebben besloten deze als aanbeveling toe te voegen aan dit rapport.

Onze gedachte is dat de kerk van de toekomst in ieder geval anders zal zijn dan nu. De traditionele eredienst trekt steeds minder bezoekers en zeker minder jeugd. De verscheidenheid aan geloofsbeleving is groot en we zullen op zoek moeten naar vieringen en activiteiten waartoe mensen van diverse leeftijden zich weer aangetrokken voelen, misschien wel zonder dat noodzakelijkerwijs alle gezinsleden zich in dezelfde ruimte bevinden. Het zijn ontwikkelingen en keuzes waarmee de adviesgroep 'Erediensten en andere gemeentevormen' zich bezighoudt.

Het zal de kunst worden om enerzijds veranderingen door te voeren en ruimte te bieden voor vernieuwingen voor zowel ouderen als jongeren, maar anderzijds er zeker ook voor te zorgen dat zij die waarde hechten aan het bestaande, zich thuis blijven voelen in hun kerk.

Dat betekent naar ons idee dat het kernwoord voor de gebouwen 'flexibiliteit' zal zijn.

Een kerkgebouw zal uitnodigend en flexibel moeten zijn en ruimte moeten bieden voor diverse activiteiten naast elkaar, zowel op zondag als door de week.

Het is een uitdaging om ruimte te creëren voor grote en kleine samenkomsten van allerlei aard, een prettige opvang te bieden voor de allerkleinsten, een aantrekkelijke plek te creëren voor jongeren, voldoende mogelijkheden te openen voor volwassenen en ook een plek te zijn waar ouderen zich thuis blijven voelen. Van belang daarbij is ook dat de vele vrijwilligers, die onze gemeente nu en in de toekomst zullen dragen, er goed uit de voeten kunnen en gemotiveerd en uitgedaagd worden om het beste van hun werk te maken.

Een plek waar we elkaar als gemeente willen ontmoeten voor allerlei activiteiten en samenkomsten, zodat het kerkgebouw voor velen een plaats van geloofsbeleving kan zijn en kan bijdragen aan de saamhorigheid in onze gemeente.

In dit rapport hebben we de sterke en de zwakke kanten van drie verschillende gebouwen geïnventariseerd. In feite is het een opsomming van een situatie zoals die nu eenmaal is. Bij alle drie kerken lopen we tegen beperkingen aan, bij de één in flexibiliteit en bij de ander in uitstraling of beleving.

In beginsel heeft elk kerkgebouw (evt. in combinatie met een losstaand gebouw) de mogelijkheid in zich om 'kerk(gebouw) van de toekomst' te kunnen zijn.

Het zal niet eenvoudig zijn om tot een zodanige weging van argumenten, belangen en voorkeuren te komen dat deze leidt tot een eenduidige, richtinggevende uitkomst. Niettemin moet er wel een keuze worden gemaakt. Daarom willen we een aantal aanbevelingen doen.

8. Aanbevelingen

➤ **Communiceer over het tijdpad en het proces**

Onze adviesgroep adviseert de Kerkenraad om, parallel aan de zakelijke onderzoeken die nu gaande zijn, de gemeente indringend voor te bereiden op de voor velen emotionele beslissing die op ons afkomt m.b.t. de kerkgebouwen. Het helpt niet om zaken voor ons uit te schuiven. In tegendeel, hoe later een besluit wordt genomen, hoe meer financiële verliezen er worden geleden. Naar ons idee is het noodzakelijk om een duidelijk tijdpad vast te stellen en dit zo snel mogelijk met de gemeente te bespreken. Een tijdpad waarin wordt aangegeven *wanneer* een besluit wordt genomen en *welk proces* er tot dat moment nog doorlopen zal worden. Meld daarbij welke mogelijkheden gemeenteleden hebben om mee te denken, maar meld ook dat het onmogelijk zal zijn om ieder tevreden te stellen. Wanneer bij een deadline duidelijk wordt gemaakt dat iedereen in de gemeente zijn stem kan laten horen en er zorgvuldig gekozen wordt, komt de noodzakelijke discussie op gang. Kiezen in deze is: in vertrouwen standvastig een richting aangeven.

➤ **Raadpleeg objectieve buitenstaanders**

Hoe goed we ook proberen om zakelijke argumenten naast elkaar te zetten en te wegen, toch spelen bij bijna alle gemeenteleden ook emoties en gevoelens mee, die we m.b.t. de diverse kerkgebouwen hebben. Dat maakt het ook zo moeilijk om te bepalen wat de beste keuze is. We adviseren daarom de gebouwen eens te laten bekijken en beoordelen door een aantal buitenstaanders die geen enkele relatie met onze gemeente of onze gebouwen hebben en die het meer objectief kunnen bekijken. Niet om daar direct het besluit op te baseren, maar wel om hun oordeel in het geheel mee te nemen. Bovendien kan het zo maar zijn dat buitenstaanders mogelijkheden zien, die de vaste bezoekers van de gebouwen niet opmerken.

➤ **Richt je op flexibiliteit**

Zoals al aangegeven, verwachten wij dat flexibiliteit in alle opzichten vereist zal zijn om een kerkgebouw goed te benutten. Bekijk dus vooral in hoeverre de flexibiliteit van een gebouw vergroot kan worden. In de huidige gebouwen worden de mogelijkheden op dit moment bijvoorbeeld beperkt door de vaste banken. Laat flexibiliteit een belangrijk criterium zijn bij een te maken keus.

➤ **Probeer medegebruikers te vinden**

Er is nog voldoende ruimte voor medegebruik van de gebouwen door externen: Ten eerste is overleg met andere kerkgenootschappen wenselijk. (Heeft de Christelijk Gereformeerde kerk inderdaad ruimtegebrek en welke mogelijkheden zijn er dan om hen van onze gebouwen gebruik te laten maken? Kan de katholieke kerk ook in de toekomst haar gebouwen nog in stand houden en wat zijn daar de plannen? etc.) Daarnaast is het van belang om de mogelijkheden te verkennen tot medegebruik door andere organisaties, zoals bijv. de burgerlijke gemeente. Daarbij zal gelden dat hoe flexibeler de inrichting van de gebouwen is, hoe aantrekkelijker deze worden voor andere partijen. Verder geldt dat de Helenakerk als beeldbepalend monument in het centrum van het dorp niet alleen van waarde is voor de kerkelijke gemeente, maar ook voor de hele Aaltense gemeenschap. Dat betekent dat de mogelijkheden verkend moeten worden om de Aaltense gemeenschap naast medegebruiker ook meer mededragers te laten zijn.

➤ **Concentreer activiteiten**

Zolang we nog over meer dan één kerkgebouw beschikken is het van belang het totaal aan mogelijkheden goed te benutten. Ga er daarom niet meer vanuit dat bepaalde activiteiten gelijkmatig over de gebouwen verdeeld moeten worden, maar concentreer bepaalde activiteiten in het gebouw dat zich er het best voor leent. Een optie om mee te nemen is ook om alle kerkdiensten per weekend in één gebouw te concentreren. Dit zou een besparing op de stookkosten opleveren, aangezien het opwarmen van een kerkzaal ongeveer een half etmaal kost.

➤ **Focus op de kerk van de toekomst**

Richt je niet alleen op het sluiten van een kerkgebouw, maar focus vooral op de vraag wat we als gemeenschap nu en in de toekomst nodig hebben. De behoeften van mensen en zeker van jongeren veranderen, wat gevolgen kan hebben voor de rol van een kerkgebouw. Voor zover mogelijk, zou het goed zijn om nu al rekening te houden met dit toekomstbeeld.

Als adviesgroep hopen we dat we als gemeente met open ogen en aandacht voor elkaar, maar vooral met de blik naar de toekomst gericht dit proces aangaan. Hoezeer we ook gehecht zijn aan of ons thuis voelen in een gebouw, we zullen onszelf en elkaar steeds voor moeten houden dat het in de kerk in de eerste plaats om God en mensen gaat. Alle gebouwen behouden zal niet lukken. Alle mensen behouden moet ons doel zijn.

===

Bijlagen bij rapport adviesgroep gebouwen

1. Monumentbeschrijving Oude Helenakerk
De Oude Helenakerk is sinds 1967 als rijksmonument ingeschreven.
De beschrijving is summier. Destijds werd alles niet zo uitgebreid beschreven en werden niet alle bouwdelen die beschermd zijn genoemd. Dit betekent overigens niet dat er niets gewijzigd mag worden.
2. Monumentbeschrijving Oosterkerk
De Oosterkerk is sinds 2011 als rijksmonument beschermd.
3. Programma van Eisen – Oude Helenakerk – januari 2012
4. Herinrichtingsplan Oude Helenakerk – oktober 2012
5. Brief dhr. H.J. Heijnen inzake 10-jarenplan met schets – december 2012
6. Brief dhr. Wevers met schetsplan Oosterkerk – september 2013
7. Folder verhuur gebouwen